

Што е правно признавање на родот?

Правно признавање на родот е постапка за промена на ознаката за пол во личната документација на трансродовите лица (лица кои не се идентификуваат со полот кој им е запишан при раѓањето).

Кај нас ознаките за пол се содржат во претпоследните три цифри од матичниот број (комбинација на полот и редниот број за лица родени на ист датум – три цифри), и тоа за мажи од 000 до 499, а за жени од 500 до 999), како и во самата буква која го означува полот.

Во моментот во нашата земја постои законска можност за промена на името, меѓутоа нема јасна постапка за промена на буквата што го означува полот, така што многу трансродови луѓе се заглавени во ситуација во која нивните документи изразуваат различен пол (на пример, името и изгледот се женски, меѓутоа буквата и матичниот број посочуваат на лице од машки пол).

Секој граѓанин во своето секојдневје постојано користи лични документи за пристап до многу основни добра и услуги. На пример, услуги во банка, во пошта, во здравствена установа, во образовна установа, склучување договор за домување, склучување договор за вработување, буквално насекаде.

Трансродовите лица чии документи не се усогласени со нивниот род или изглед многу често наидуваат на проблем и не ги добиваат потребните услуги. Ова ги прави цел на исмевање, дискриминација, честопати и вербално насилство.

Како да се реши проблемот?

Решението е утврдување на административна постапка за промена на ознаката за пол и матичниот број. Ова ги засега исклучиво трансродовите луѓе, не се потребни дополнителни буџетски средства, ниту пак институции, а со тоа трајно ќе се реши ваквиот проблем на оваа маргинализирана група.

Во 2019 година Европскиот суд за човекови права донесе пресуда во случајот Х против Македонија, со која ѝ се наметнува обврска на државата да усвои законска рамка со која ќе го регулира процесот на промена на ознаката за пол во документите. Истакнат беше делот на непостоење регулатива за ова прашање. Со ова, државата се обврзува да донесе закон со кој целосно и јасно ќе ја регулира постапката. Оваа постапка би траела колку и другите административни постапки кои се однесуваат на личните податоци.

Во Европа и во светот се носат закони кои на брз, транспарентен и пристапен начин го овозможуваат решавањето на ова прашање. Кај нас постои Анализа на позитивни практики за правно признавање на родот, во која се обработени моделите на Данска, Ирска и Малта. Заклучоците од неа даваат јасна слика за потребите, критериумите и цилите на овој процес.

Накратко, при регулирањето сè би започнало со поднесување изјава или барање за промена на документите. Не се бараат никакви медицински интервенции. Почитувањето на телесниот интегритет ни е загарантирано со Уставот и законите, но и со меѓународни и регионални механизми за заштита на човековите права, како на пример, од страна на Советот на Европа. Промената треба да се заснова врз принципот на самоопределување. Принципот на самоопределување значи дека секое лице, вклучувајќи ги и трансродовите луѓе, има право слободно да одлучи, без надворешно влијание, за својот политички статус и да се стреми кон својот економски, социјален и културен развој, а државата има обврска да го почитува ова право.

Исто така, брачниот статус или остварувањето други права не треба да биде пречка за остварување на правото на промена на документите.

Што ќе се постигне со решението?

Трансродовите луѓе имаат еднакво право на пристап кон добра и услуги, и тој пристап не смее да им биде ограничен. Со законската можност за промена на ознаката за пол не би имало неусогласеност меѓу податоците во документот, со што лицето не би било изложено на лични прашања и не би било исмевано.

Целта е едноставна, јасна и недвосмислена постапка со која на овие луѓе им се овозможува еднаков пристап до придобивките на општествениот живот, како и на сите други граѓани.

Кога се зборува за промената на ознаката за пол во личната документација, честопати на површина излегуваат голем број аргументи зошто тоа да не се дозволи. Овој документ ги разгледува најчесто присутните аргументи и дава законски објаснувања за нив.

Контакт:

transformamk@gmail.com
koalicijazpmz@gmail.com

TransformA

